

Sok legenda él az arab lovak teremtéséről. Az egyik legenda szerint Allah fogott egy marék déli szelet, majd lelket lehelt belé, és így szólt a csodálatos teremtményhez: Egyedülállóan teremtettelek téged. A föld minden kincse a szemeid között nyugszik. Te fogod hátadon hordozni a barátaimat, és a te nyerged lesz imádságos helyük. Szárnyak nélkül fogsz szállani, és kard nélkül hódítani.

Senki sem tudja pontosan, hogyan és milyen körülmények között keletkezett az arab ló őse. A nézetek megoszlanak arról, honnan terjedtek el: észak-Szíriában, Törökország déli részén, az Eufrátesz mentén, Egyiptom partjainál vagy Arábia délnyugati részén éppúgy élhettek vadlovak... Annyi bizonyos, hogy ahhoz, hogy egy ménes megéljen a vadonban, az ember segítsége nélkül, természetes legelőknél kellett lenniük, ami a sivatagos részekben nem lehetséges, csak olyan helyen, ahol az esőzések vagy folyók termékeny talajt hoztak létre.

Az Arab félszigeten már legalább 10.000 éve száraz, sivatagos éghajlat uralkodik, ezért Arábia belsejét az ember egészen a tevék házasításáig nem tudta meghódítani. A beduinok – a közel-kelet sivatagos részeinek nomád lakói – i.e 2500 körül merészkedtek először erre a kietlen területre, amikor a tevék már biztosították a túlélést. Ekkor a források szerint már magukkal vitték az arab lovak prototípusát is.

Az arabok még a 7. században is csak igen kevés lóval rendelkeztek, és ezek sem voltak nagy értékűek. A feljegyzések szerint amikor Mohamed megtámadta a Kureish-t, az ősi beduin törzset Mekka mellett, az egész hadseregben összesen két ló volt. A hadjárat végeztével pedig 24 ezer tevét, 40 ezer birkát és 24 ezer uncia ezüstöt zsákmányolt, de a listán egyetlen ló sem szerepelt.

Ezek a körülmények azt bizonyítják, hogy bármilyen előkelő helyet foglal is el ma ez a fajta, mégis meglehetősen későn honosodott meg Arábiában.

Ezt maguk az arabok sem tagadják, hiszen az 1700-as évekig, amikor elkezdtek komoly értéket tulajdonítani a lovaiknak, megelégedtek azzal, hogy a családfájukat arra az öt lóra vezették vissza, akiknek a hátán Mohamed és négy leghűségesebb követője Mekkából Medinába menekült.

A legenda szerint Mohamed a kitartás és az állóképesség próbájaként kancáitól három napig megvonta a vizet. A harmadik nap leteltével elengedte a kancákat, hogy egy oázis kútjánál csillapítsák szomjukat. Hogy próbára tegye hűségüket, harci kürtjének megfújásával visszahívta őket, még mielőtt elérték volna a vizet. A szomjas kancák százaiból csak öt állt meg, és tért vissza Mohamedhez. Ők lettek Al Khamsa, „Az Öt”, melyekre az arab lovak mindegyike visszaszármaztatható, és amelyek 5 érvonalat hoztak létre.

Al Khamsa

A kancák név szerint: Keheilet Ajuz, Hadban, Maneghi, Jelfon and Homdani. (Darley Arabian az angol telivér egyik alapítója Keheilet Ajuz leszármazottja volt).

Bár a 7. században az araboknak még nem voltak értékes lovaik, mégis már akkor elkezdődött a tudatos tenyésztés: a kevésbé jó lovakat nagy gonddal és szigorral tartották távol, és

tenyésztették külön a fajta kiváló egyedeitől, és ennek következtében a 13. századra az arab ló egyedülálló hírnévre tett szert.

Az arabok három lótípust különböztették meg: első az „attechí” (vagy guidich), ez egy alacsonyabb rangú és értékű fajta, amit inkább teherhordásra használtak; második a „kadischi, (vagy aatiq) ez a mai félvérekhez hasonlatos kevert fajta; és végül a „kochlani” (vagy kehhilan/keheilan), az igazi arab telivér. (A kochlani a kohl szóból ered, és arra sötét karikára utal az arab ló szeme körül, ami jellegzetes fajtatulajdonság, és ezt a szót használták a nők szemének körülrajzolására is) A kochlani-t a csak beduinok bizonyos törzsei tenyésztettek távoli sivatagokban. Az írások szerint a legjobb lovakat az Anazah törzsnél kellett keresni. Az arab lónak a hiedelemmel ellentétben nincsenek alfajtái, de egy-egy híresebb példány neve még generációk után is megtalálható a leszármazottak nevében. A méneket magas áron, de nagyobb veszély nélkül lehetett beszerezni, az arabok a kancákat tartották többre, szerintük ők feleltek a születendő csikó kiválóságáért és értékéért, ezért a származást mindig az anyaállaton keresztül vezették.

A világ többi országában a katonák általában hím állatokon – méneken, vagy herélteken – indultak harcba. Az araboknak azonban a tapasztalat azt tanította, hogy a kancák jobban bírják a fáradságot, az éhséget és a szomjúságot, kedvesebbek az emberekkel, és minden évben adnak egy csikót, amit azután értékesíthetnek, vagy egy igazán jó példányt megtarthatnak fedezőménnek. A kancák ritkán nyerítenek, ami értékelendő tulajdonság, ha rajtaütésszerűen akarnak támadni. Nagyon jól megférnek egymással, akár napokat is képesek egyhelyben állni sokadmagukkal anélkül, hogy egymást zavarnák.

Az arabok tehát szívesen megváltak a hím egyedektől, (a kasztrálás nem volt ismeretes náluk) akiket lehetetlen volt kordában tartani, ha kanca került a közelükbe, és nem tudtak egyhelyben megmaradni hosszú ideig. A felesleges méneket így a törököknek és más népeknek adták el, mivel ők nem szívlelték a kancákat.

A lovak származása körül elég sok bizonytalanság volt. A sivatagban a beduinok ugyanis nem vették hasznát a méneskönyveknek, mert egymás között elég volt, hogy mindenki úgy ismerte a lova családfáját, mint a sajátját. Ám amikor távolabbra vitték a lovat – Bassorába, Bagdadba vagy Damaszkuszba -, akkor mindig volt náluk írott pedigré, amit meg tudtak mutatni a vásárlónak. Kizárólag ebben az esetben volt náluk ilyesmi – a sivatagban csak nevettek rajta. A beduinok nagy hazudozó hírében álltak, hazudhattak a lovaik koráról, színéről, de a származás szent volt a számukra, ezért ebben az egy kérdésben adni lehetett a szavukra.

Sok író közli, hogy az arab ló annak köszönheti felnőttkori kitartását, hogy a száraz sivatagban tenyésztették, és csikóként sokat kellett nélkülöznie. Ez azonban tévedés, bármit is mondjanak a sivatagi lovakról, a tápláló eledel a legfontosabb, hogy a ló elérje életerejének és természetének maximumát.

Az arabok tenyésztésre a legszebb helyeket választották ki. A száraz pusztaságokban is akadt olyan dús, tápláló legelő, aminek nem akadt párja. A lovakat márciustól legeltették, a kancákat is ekkor fedeztették. A legeltetési időszak után aztán egész évben nem kaptak füvet vagy szénát.

A beduinok szerint a fiatal állatnak ahhoz, hogy erős felnőtté váljon. két dologra van szüksége: sok, egészséges élelemre, és megfelelő, de nem kíméletlen testedzésre. Ez alól egyetlen kivétel volt, a próba napja.

A legkegyetlenebb bánásmód, amit egy angol versenylónak el kellett viselnie gyengédség ahhoz képest, amit a próba jelentett a fiatal arab lovaknak. Valószínűleg ezt megelőzően még nem ültek a kancacsikó hátára. Gazdája ilyenkor felpattant a nyeregbe, és a homokon,

köveken keresztül úzte a sivatagban 80-100km-en keresztül egy lélegzetvételyi pihenő nélkül.

Ezután lihegve és gőzölögve behajtották a vízbe, ami elég mély volt ahhoz, hogy ússzon.

Ha ezek után azonnal tudott enni, mintha mi sem történt volna, akkor jellemét kialakultnak tekintették, és elismerték a Kochlani fajta méltó leszármazottjának.

Az arabok nem gondolták, hogy kegyetlenséget művelnek, számukra ez az ősi hagyomány követése volt csupán.

A fajta tisztaságát minden körülmények között megőrizték. Példa erre Savud kedvenc kancája, akit expedíciói alatt folyamatosan lovagolt. Ez a kanca, akit Arábia szerte ismertek, ellett egy méncsikót, aki korának legkiválóbb csödörévé serdült. Savud azonban sosem engedte be a tenyésztésbe, mert az anyja nem tisztavérű arab volt. Nem tudta, mit kezdjen vele, mert a beduinok ugyebár nem lovagoltak méneket, így végül elküldte ajándékba a seriffnek.

A beduinok nagybecsülését a lovak, Allah teremtményei iránt sok anekdota őrzi:

1815 nyarán egy csapat druz támadott meg egy csoport beduint, és a táborukig üldözték őket. Itt védelmükre kelt egy erősebb sereg, és miután immár ők lettek az üldözök, megölték minden druzt, egyet kivéve, aki elmenekült. A legrátermettebb beduin lovasok vették üldözőbe, de a druz kancáját nem tudták utolérni, akármilyen fáradt volt is. Mielőtt a beduinok feladták az üldözést, odakiáltottak az üldözöttnek, és könyörögtek neki, hadd csókolják meg csodálatos kancáját, és cserébe biztonságos elvonulást ígértek. Akár szavukon is foghatta volna őket, hiszen az arabok ígéretében meg lehetett bízni, ő azonban visszautasította az ajánlatot. A beduinok azonnal abbahagyták az üldözést, és áldva a nemes állatot, azt kiáltották a menekülőnek: - Menj és mosd meg a lábát a kancádnak, majd idd meg azt a vizet.

Egy másik anekdota szerint egy arabnak egyetlen kancája volt minden vagyona. A francia konzul felajánlotta, hogy megveszi a lovat, hogy elküldje uralkodójának, XIV. Lajosnak. Az arab annyira szegény volt, hogy csak egy rongya volt, amit ruhaként viselhetett, felesége és gyermekei éheztek, a felajánlott összeg pedig busás volt – családjával soha többé nem szűkölködtek volna. Így aztán végül akarva-akaratlan beleegyezett az üzletbe. A konzul lakóhelyére vitte a kancát, leszállt róla, és ráborulva állt. Ránézett az aranyra, majd kedvencére.

'Ugyan kiknek engedlek át téged? – kérdezte. - Európaiaknak, akik szorosan kikötnek, akik majd megvernek és nyomorulttá tesznek. Térj vissza velem szépségem, drágaságom, és tedd boldoggá a gyermekeimet.'

Ahogy utolsó szavait kiejtette, felpattant a hátára, és már bottal üthették a nyomát.

A beduin táborokban minden egyes ló családtagnak számított. Mindenki ismerte egymás lovát, annak származását, és megbecsülés övezte őket.

A csikók születéséhez tanúkat kellett hívni, akik az újszülött származását, színét és jegyeit pontosan rögzítették. Ezt a „jegyet” aztán később a vevőnek adták át, és ez alapján mérték az értékét. A születés pillanatában az újszülött csikót nem engedték a földre esni, hanem a körülötte állók karjaiba pottyant, akik megmosták és babusgatták, mintha egy emberi csecsemő lenne. A kanca és csikója a gazdájával és annak családjával élt egy sátorban.

Amikor a csikó első hónapja véget ért, 100 napig tevetejjellel táplálták. Amint letelt ez az idő, már kaphatott némi búzát, aminek fokozatosan emelték az adagját, de a következő 100 napban továbbra is a tej maradt a fő tápláléka. Ezután megengedték, hogy anyjával kimenjen a sátor körül legelni. Esténként a tevetejjellel egy kis árpát is elé tettek, ha az arab megengedhette magának. A kedvesség, amivel csikókorában gazdáik körülvették, ragaszkodó felnőtté tette az arab lovat, aki ura kedvét keresi, és energiáját a parancsoknak való engedelmességben vezeti le, és olyan eszessé válik, amit más fajtákban ritkán találhatunk meg. Éppen annyira jellemző rá a szelídség és jó természet, mint a gyorsaság és a bátorság.

A kanca és a csikó nyakán hajtotta álmra a fejét a lovas, és gyermekei, akik hempereghettek rajtuk anélkül, hogy a legcsekélyebb veszélyben lettek volna eközben. Az állat barátságosan és szeretettel viseltetett az ember iránt, és ezt akkor sem felejtette el, ha esetleg néha rosszul bántak vele. Ez azonban leginkább a nélkülözést, a háborúkat és a rengeteg munkát jelentette. Az arab sohasem ütötte meg a lovát.

A lovakat napközben vagy kikötötték a sátor elé, hogy bármikor a hátára pattanhassanak, vagy pedig megengedték, hogy legelésszenek (ha volt mit). Ilyenkor a kanca csikójával benézett a környező sátrakba, ahol mindenütt megcsókolták, megsimogatták, vagy megáldották. Az is szokás volt, hogy megtanították a lónak, hogy a földre szúrt lándzsát sose tévessze szem elől, és egész nap a közelében maradjon, akárhol is van.

Nagy gonddal ápolták: szőrét kifésülték, majd szalmával vagy gyapjúval átdörgölték, amíg egy porszem sem maradt rajta. A lábait lemosták, ahogyan a farkát és a sörényét is, ezeket sosem fésülték, nehogy kárt tegyenek benne. Hosszú szőreiket nem nyírták, csak a csikók sörényét és farkát vágták rövidre egy éves korukban, hogy szebben nőjön.

Enni napközben nem kaptak. Vízet ihattak, de árpa csak este került eléjük.

A saját megszáritott és szétmorzsolts trágyájukat terítették alájuk alomnak, mivel úgy vélték ez kiszáritja a vizeltet, fertőtleníti, és megvédi az állatokat a betegségektől.

A lovaik ritkán voltak betegek, az arabok pedig jól ismerték a kórokat, és nem volt szükség orvosra. Ezen kívül pedig hittek a babonákban, talizmánokban és ráolvasásokban is, amik megvédik az állataikat az ártó szellemektől, balesetektől. A fedeztetés után például a mént 2-3-szor körbevezették a kanca körül, hogy a fogantatás pillanatában a mén képe ivódjon a kanca szemébe.

Lábukat hidegen vasalták rugalmas, vékony patkóval, ami a hegyfal előtt két ujjal ért véget. Nyergeik favázások voltak, melyeket spanyol bőrrel borítottak be. Alá pedig egy hímzett filc anyagot tettek. A kengyeleik meglehetősen rövidek voltak, és vágtnál könnyített ülésben lovagoltak. A kengyelek széles, négyzet vagy téglalap alakúak voltak hegyes sarkokkal. Ezt használták sarkantyú helyett, ha néha szükség volt rá. Mivel ez megkarcolta a bőrt, ezért a lovak hamar annyira érzékennyé váltak, hogy leheletfinom érintéssel is könnyedén előrehajthatták őket.

Amikor egy arab leesett a kancájáról, a ló a legvadabb vágtaból is azonnal megállt, és ha gazdája nem tudott felkelni, addig nyerített, amíg meg nem érkezett a segítség. Ha a lovasát legyűrte a fáradtság, és lefeküdt a sivatag közepén, a kanca állt őrt fölötte, és felkeltette, ha ember vagy vadállat közelített. Az arab lovakat megtanították rá, hogy állva pihenjenek, amikor lehetőségük van rá, és közülük sok sosem feküdt le.

Egy korabeli angol utazó és lóvásárló szerint:

„A beduinok lovaglási stílusa meglehetősen látványos és furcsa volt. A beduin úgy ugratja vágtaba a lovat, hogy előrehajol, és csupasz lábaival és sarkaival kapaszkodik a ló oldalán. Barna lábszárjai meztelenek a combig, kezében egy pálcát tart, rongyai úsznak utána a levegőben. Azután visszavesz a tempóból, jobbra és balra fordul vágtaban, lefékez, majd megint gyorsít, és zabla nélküli kantárjával nagyobb kontrollal bír a ló fölött, mint az angol dragonyosok a nehéz zabláikkal. Úgy tűnik, hogy a kantár szolgál a sebesség szabályozására, a pálcá pedig az irányt mutatja. Habár akkor is ugyanezt a hatást érte el, amikor egy lándzsát tartott a kezében, és nem volt nála a pálcá. Vagy 100 lovat vettünk a sivatagban, de közülük egyet sem láttam, aki húzta lovasa kezét, vagy bármilyen csökönységet mutatott volna.

Amennyire a tapasztalataim mutatják, az arab lovak eléggé temperamentumosak és belefeksznek a szárbá. Vajon miért lehet, hogy nálunk másként viselkednek, mint előző gazdáiknál? Az én benyomásom az, hogy a titok a különböző vérmérsékletünkben rejlik. A beduinok (és minden keleti nép, akikkel találkoztam) olyan türelemmel viseltetnek a lovaik iránt, ami lenyűgöző, az angolok ezzel szemben durvák és türelmetlenek.

Nem hiszem, hogy ez az állat iránti szeretetből ered vagy önmérsékletből, az arabok egyszerűen nem könnyen jönnek ki a sodrúkból. Az angolok ellenkezőleg, hamar idegesek lesznek, ez okozza a durvaságot. A mentális szerkezetükben néhány csavar szorosra van húzva, míg az angoloknál ezek lazák.

Peter Light - "The Bedouin Riders on Saqqara & Abu"
Oil on canvas - 36 x 48 inches (91.5 x 122 cm)
Hulha Gallery Exhibition - London

Míg az előbbieket nyugodtan és elégedetten lovagolnak, addig az utóbbiak átkozódva és sarkantyúzva.

Egyszer láttam egy arab mént, aki elszabadult, és az egész beduin tábor felforgatta és letaposta. Aki végül megfogta a kötőfékjét, nem mutatta a harag legkisebb jelét sem, hanem tökéletes nyugalommal visszavezette a helyére. Az angol lovasz hasonló esetben a száját rángatná, a bordái közé rúgna, és átkozódna. Tehát levonhatjuk azt a következtetést, hogy az arab ló jó természete az arabok kezében nyugszik.

Természetesen a legkedvesebb arab sem mindig könnyű lovaglós, vannak nekik is trükkjeik, főleg a félénkebb lovasokkal. De a legtöbb ellenkezés könnyen kiküszöbölhető a mindent

orvosló megoldással: egy jó kis vágtaival. Megfigyelhetjük, hogy amikor egy arabot bizonyos irányba akarunk lovagolni, akkor nem kell erőszakhöz folyamodni, nem fúrja a földbe a mellső lábait ellenkezés gyanánt, és gömbölyödik össze, mint egy sündisznó.

Természetesen nem muszáj elhinnünk mindent az arabok gyorsaságáról és kitartásáról. A sivatagban nem voltak kilométerkövek és órák, amik mérték volna a távolságot és az időt. Valamint a beduinok hajlamosak a túlzásokra, ha arról az állatról van szó, aki úgy szeretnek, mint a saját gyermeküket.

De azt nem tagadhatjuk, hogy amikor Európába kerültek, egyetlen más ló sem volt hozzájuk fogható.

Források:

<http://cmkarabians.com/articles/AHYouatt.html>

<http://www.alkhamsa.org/>